

інакше. В такій ситуації сторони договору мають право вибору: використати норми акту цивільного законодавства для врегулювання своїх відносин або за власним розсудом відступити від положень актів цивільного законодавства шляхом встановлення в договорі інших правил поведінки, ніж це передбачено законодавством. Проте п. 2. ч. 3. ст. 6. ЦК України обмежує право сторін договору відступити від положень актів цивільного законодавства трьома випадками, коли: 1) це прямо заборонено таким актом; 2) обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства впливає із їх змісту; 3) обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства впливає із самої суті відносин між сторонами [1].

На нашу думку, свобода цих осіб не повинна обмежуватися, сторони повинні мати право встановлювати будь-який розмір неустойки, адже це служить способом реалізації інтересів сторін через забезпечення зобов'язань. Слід виходити з того, що, можливо, саме високі гарантії дотримання зобов'язань у вигляді високого розміру неустойки в разі невиконання зобов'язань, стали головною причиною, що спонукала одну зі сторін укласти договір саме з даними контрагентом і на тих умовах, які вказані в договорі.

З вищевикладеного випливає неможливість втручання суду у визначення розміру неустойки, оскільки таке втручання буде означати обмеження прав однієї зі сторін, а саме тієї, яка розраховувала при укладенні договору на певний розмір неустойки, тим самим забезпечуючи власні інтереси. Якщо сторону, яка потенційно може виступати боржником, не влаштовує високий розмір неустойки, то у неї завжди є вибір не укладати договір з даним контрагентом.

Отже, досліджені нами способи обмеження розміру неустойки давно відомі вітчизняному законодавству та набули свого подальшого розвитку у сучасний період України. Судове зменшення розміру стягуваної неустойки з'явилося значно пізніше появи самої неустойки та її нормативного обмеження. Вважаємо, що на даний момент в ЦК України, який передбачає свободу договору, судове обмеження вступає у логічне протиріччя з його базовими принципами.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, №40-44, ст. 356.
2. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 11.07.2013. № 543/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997, N 5, ст. 28.
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).
4. Новицький Г.В. Практичні питання реалізації принципу свободи договору в контексті застосування норм про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань. *«Молодий вчений»*. № 8, 2014. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/8/61.pdf> (дата звернення: 02.04.2020).

Мудрик Р.

студент групи ПРМ-11

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: д.ю.н., доц., завідувач кафедри

цивільного права і процесу ТНЕУ

Лукасевич-Крутник І. С.

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

У 2015 році наша держава підписала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [5]. В підрозділі 7 Угоди «Транспортні послуги» врегульовано договірні відносини щодо перевезення усім видами транспорту. Відповідно до ст. 134 Угоди Україна взяла на себе зобов'язання максимально наблизити національне законодавство до європейських стандартів [9, с. 31]. У зв'язку з цим в законодавство України

імплементується значна кількість директив, регламентів Європейського парламенту та Ради у сфері перевезень [7, с. 294].

Термін «транспортні послуги» вживається в нормативних документах ще з 90-х років. Так, в Законі України «Про транспорт» від 10 листопада 1994 р. [2] сказано, що договірні «відносини підприємств, які мають відомчий транспорт, з підприємствами, установами, організаціями та громадянами, яким вони надають транспортні послуги, та підприємствами транспорту загального користування регулюються кодексами (статутами) окремих видів транспорту». В статті 7 цього Закону зазначено, що «тарифи на транспортні послуги встановлюються відповідно до законодавства України» [2].

Хоча термін «транспортні послуги» не новий, але його загальне визначення в нормах права ніде не закріплено. В Цивільному кодексі України від 16 січня 2003 р. [1] ні визначення поняття, ні терміну «транспортні послуги» чи «договір про надання транспортних послуг» не зазначено. В нормах цього кодексу закріплюється лише загальне поняття договору про надання послуг.

Законодавчі акти України, присвячені окремим видам транспорту трактують цей термін по своєму. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про міський електричний транспорт» від 29 червня 2004 р. транспортні послуги – це перевезення пасажирів та їх багажу міським електричним транспортом, а також надання інших послуг, пов'язаних з таким перевезенням [3].

Як синонім поняття «транспортні послуги» в законодавстві України використовується словосполучення «послуги з перевезення».

На практиці нараховується значна кількість транспортних послуг, їх різноманіття дозволяє поряд із загальними ознаками транспортної діяльності визначати спеціальні, визначальні для того чи іншого виду транспортної діяльності [6, с. 29].

Надання транспортних послуг здійснюється, як правило, у визначений строк (термін). Такі послуги можуть здійснюватися і без визначення терміну або в «розумний строк». Тому, договірні зобов'язання з надання транспортних послуг можуть бути як строковими, так і безстроковими.

Із запровадженням в Україні ліцензування певних видів господарської діяльності, такі види транспортних послуг, як перевезення пасажирів і небезпечних вантажів, можуть здійснюватися лише за умов одержання суб'єктами транспортної діяльності відповідної ліцензії. Щодо багатьох інших видів транспортної діяльності отримання ліцензії законодавством не передбачено. Зокрема, це стосується внутрішнього перевезення вантажів. Отже, транспортні послуги можуть бути ліцензійованими і неліцензійованими.

Залежно від ринку, в межах якого здійснюється надання транспортних послуг, вони можуть надаватися в межах однієї країни (внутрішні перевезення) або в межах декількох країн (міжнародні перевезення).

Залежно від того, у якому режимі працює транспорт, можна визначити транспортні послуги, що здійснюються у звичайному і спеціальному режимі. Якщо транспортні послуги здійснюються у спеціальному режимі, то вони спрямовані на виконання спеціальних завдань, зокрема це стосується виконання військових перевезень, перевезень у зв'язку з евакуацією населення внаслідок епідемій, стихійного лиха тощо. Так, організаційно-правові засади здійснення транспортних послуг в особливий період визначено в Законі України від 20.10.1998 р. «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період» [4].

Залежно від виду транспорту, який забезпечує надання відповідних транспортних послуг і зумовлює використання відповідної транспортної інфраструктури, можна визначити діяльність залізничного, морського, річкового, автомобільного, авіаційного та міського електротранспорту.

Ознаками транспортних послуг є:

– транспортні послуги споживаються в процесі їх надання (транспортні послуги надаються і споживаються одночасно);

– неподільність транспортної послуги, що означає, що транспортна «послуга не може існувати окремо від виконавця, оскільки споживається в процесі діяльності виконавця»;

– транспортні послуги мають нематеріальний характер (їх не можна відчувати як матеріальний об'єкт, результатом послуг не може виступати уречевлений результат);

– недовговічність транспортних послуг (транспортні послуги не можна зберігати, накопичувати, використовувати в подальшому);

– непостійність якості транспортних послуг (якість транспортних послуг може змінюватись залежно від суб'єкту надання, місця надання, часу надання та інших обставин) [8, с. 113].

Транспортні послуги можна класифікувати за різними критеріями:

- залежно від предмета: перевезення вантажу, пасажирів, багажу і пошти;
- залежно від виду транспорту: для залізничних, автомобільних, повітряних, морських та річкових перевезень;
- залежно від виду сполучення: перевезення місцевого, прямого та прямого змішаного сполучення.

У зв'язку з наведеним вище слід відмітити, що настала нагальна потреба закріплення терміну «транспортні послуги» на законодавчому рівні. Визначення цього терміну потребує подальшого вивчення науковцями та оновлення чинного законодавства України, що стане ще одним кроком наближення до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV Дата оновлення: 28.04.2020 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page> (дата звернення: 05.05.2020).
2. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР Дата оновлення: 16.07.2019 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.05.2020).
3. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29.06.2004 № 1914-IV Дата оновлення: 07.05.2017 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15> (дата звернення: 05.05.2020).
4. Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період: Закон України від 20.10.1998 № 194-XIV 15 Дата оновлення: 05.01.2013 URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-14> (дата звернення: 05.05.2020).
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 05.05.2020).
6. Клепікова О. В. Систематика видів транспортної діяльності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка Сер. Юридичні науки*. 2017. №1(104). С. 29-32.
7. Лукасевич-Крутник І.С. Порушення договірних зобов'язань з надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України*. 2019. № 1. С. 278–294.
8. Лукасевич-Крутник І. С. Поняття та ознаки транспортних послуг. *Юридичний вісник*. 2016. № 2(39). С.113-117.
9. Лукасевич-Крутник І. С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль, 2019. 474 с.